

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3166/2021. (IV. 30.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Debreceni Járásbíróság 5.B.27/2016/99. számú ítélete és a Debreceni Törvényszék mint másodfokú bíróság 18.Bf.277/2018/19. számú ítélete, valamint a Kúria Bfv.III.351/2019/9. számú végzése alap-törvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Mórítz Balázs ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CL. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz előzményei – a támadott bírósági határozatokban megállapított tényállás és az indítványozó előadása alapján – a következőképpen foglalhatók össze.
- [3] Az indítványozó – az alapul fekvő büntetőügy II. rendű terheltje – korábban több gazdasági társaság ügyvezetője volt, aki 2012 augusztusában üzletrészeit színleg értékesítette, és az ügyvezetést is átadta a büntetőügy I. rendű terheltjének (két gazdasági társaság vonatkozásában). Ennek során a társasági szerződéseket módosító okiratokat és azzal egységes szerkezetbe foglalt társasági szerződéseket aláíratta az I. rendű terhelttel, aki cselekvőképességet korlátozó gondnokság alatt állt. Az ügyvezetésben bekövetkezett változásokat az ügyvéd által ellenjegyzett okiratok alapján bejegyezték. Az indítványozó ezt követően a saját tartozása fejében átruházta az egyik szóban forgó társaság tulajdonát képező pótkocsit, valamint több mint 14 millió forint készpénzt vett fel jogtalanul a másik társaság bankszámlájáról pénztári kifizetés formájában. Ezért az ügyében eljáró Debreceni Járásbíróság 5.B.27/2016/99. számú ítéletében bűnösnek találta 4 rendbeli társtettesként elkövetett közokirat-hamisítás bűntettében [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 342. § (1) bekezdés *c*) pont], 1 rendbeli lopás bűntettében [Btk. 370. § (1) bekezdés, (2) bekezdés *b*) pont *bb*) alpont, (3) bekezdés *b*) pont *ba*) alpont], valamint további 1 rendbeli lopás bűntettében [Btk. 370. § (1) bekezdés, (2) bekezdés *b*) pont *bb*) alpont, (5) bekezdés *b*) pont] és ezért halmazati büntetésként 3 év 6 hónap börtön fokozatban letöltendő szabadságvesztésre és 4 év közügyektől eltiltásra ítélte és vele szemben 14 164 000 forint erejéig vagyonek Kobzást rendelt el.
- [4] A másodfokon eljáró Debreceni Törvényszék az elsőfokú döntést 18.Bf.277/2018/19. számú ítéletével megváltoztatta és a vagyon elleni bűncselekmények törvényhelyének pontosítása mellett a szabadságvesztést 2 év 3 hónapra, a közügyektől eltiltás mellékbüntetést 2 évre enyhítette, ezt meghaladóan az ítéletet helybenhagyta.
- [5] 1.2. A jogerős ügydöntő határozat ellen az indítványozó védőjén keresztül élt felülvizsgálati indítvánnyal. Kifejtette a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 649. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) pont alpontját megjelölve, hogy a terhére rótt 2 rendbeli lopás anyagi jogszabálysértéssel került megállapításra. Ezzel kapcsolatosan utalt arra, hogy az I. rendű vádlott cselekvőképességet korlátozó gondnokság alatt állt, amelynek

értelmében a jognyilatkozatának érvényességéhez a gyámhatóság engedélyére lett volna szükség. Ennek hiányában a nevezett jognyilatkozat(ok) (azok) megkötésétől (*ex tunc*) semmis(ek). A semmisség megállapításához a vizsgált időszakban külön eljárásra nem volt szükség – az elkövetés idején hatályban volt – a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) alapján, arra bárki határidő nélkül hivatkozhatott. Ennek értelmében a szerződéssel a célzott joghatás nem valósulhatott meg, így a szóban forgó gazdasági társaságok tekintetében a kívánt személyváltozás nem állt be. Mindezekre figyelemmel továbbra is az indítványozó II. rendű vádlott maradt a szóban forgó gazdasági társaságok tulajdonosa, valamint azok ügyvezetésére jogosult személy, így a bíróságok által megállapított lopás tényállása, idegen dolog hiányában nem valósulhatott meg. Erre figyelemmel az indítványozó a terhére rótt 2 rendbeli lopás alól felmentését, azon kívül a közbizalom elleni bűncselekményekkel kapcsolatosan kiszabott büntetésének jelentős enyhítést kérte.

- [6] 1.3. A Kúria Bfv.III.351/2019/9. számú végzésével megállapította, hogy a felülvizsgálati indítvány nem alapos, ezért a Debreceni Járásbíróság mint első fokon eljáró bíróság 5.B.27/2016/99. számú ítéletét, valamint a Debreceni Törvényszék mint másodfokon eljáró bíróság 18.Bf.277/2018/19. számú ítéletét hatályában fenntartotta.
- [7] Döntésében a Kúria kifejtette, hogy bár egyetért azzal, hogy a kérdéses szerződések semmisek, ugyanakkor leszögezte, hogy a védő által hivatkozott okok ezzel kapcsolatosan tévesek. Megállapította a Kúria, hogy az I. rendű vádlott nem volt cselekvőképességet korlátozó gondnokság alatt a szerződések aláírásának időpontjában (2012. augusztus 9. napja). A cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezést megállapító ítélet csupán a szerződéskötést követő későbbi időpontban (2013. október 23. napján) emelkedett jogerőre. Ezzel kapcsolatosan hangsúlyozta a Kúria, hogy a személy mindaddig cselekvőképesnek tekintendő ameddig a cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá nem helyezik (BH 2000.439/I., BDT 2014.3242.).
- [8] A döntés indokolásában rámutatott azonban arra, hogy a semmisségi ok abban lefelhető fel, hogy az alapul fekvő adatokból egyértelműen megállapítható az a tény, hogy a szerződő terheltek közül valójában egyiküknek sem állt szándékában a valós ügyletet(ek) létrehozása. Ennek értelmében mindkét szerződő fél tudatosan színteltele ügyletkötési akaratát és emiatt állapítható meg a szerződések érvénytelensége (BH 2017.149.).
- [9] Mindebből következően egyetértve a védő álláspontjával, hogy az érvénytelen szerződés esetén vissza kell állítani az eredeti állapotot [rég Ptk. 237. § (1) bekezdés], így valóban az indítványozó II. rendű terhelt volt a szóban forgó gazdasági társaságok ügyvezető jogosultja, ugyanakkor a társaság tulajdoni helyzetétől függetlenül annak vagyona idegen vagyonnak minősül, az ügyvezető csupán a vagyon kezelésével megbízott személy.
- [10] A Kúria szerint helytállóan következtetett az első- és másodfokú bíróság arra, hogy a gazdasági társaságok tulajdona a II. rendű vádlott indítványozó számára idegen dolognak minősült, figyelmen kívül hagyták azonban, hogy ez az idegen vagyon rábízott volt, így a terhére rótt bűncselekmények valójában sikkasztás büntetettének minősülnek.
- [11] A Kúria megjegyezte erre tekintettel, hogy a minősítésváltozás során a kiszabható büntetési keret változatlan maradt, így a felülvizsgálati indítvány alaptalan. Ezzel kapcsolatosan utalt arra, hogy a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjában írt felülvizsgálati ok esetében a büntetéskiszabás önmagában nem képezheti a felülvizsgálat tárgyát (BH 2005.337.).
- [12] 2. Ezt követően fordult alkotmányjogi panasszal az indítványozó az Alkotmánybírósághoz, amelyben kifejtette, hogy a Debreceni Járásbíróság 5.B.27/2016/99. számú ítélete és a Debreceni Törvényszék mint másodfokú bíróság 18.Bf.277/2018/19. számú ítélete, valamint a Kúria Bfv.III.351/2019/9. számú végzése sérti az Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdésében rögzített, a szabadságmegvonás feltételeire vonatkozó konkrét szabályokat, a XXIV. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes hatósági eljárás, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljárás követelményét és garanciáját.
- [13] Az indítványozó a sérelmezett bírósági döntések alaptörvény-ellenességét elsősorban abban látta, hogy az első- és másodfokú bíróság által tévesen megállapított, majd Kúria által ezektől eltérően minősített, az indítványozó által elkövetett büntetendő cselekmény tekintetében eljárási szabályszegést valósított meg, valamint figyelmen kívül hagyta A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) és a Btk. vonatkozó anyagi jogi szabályait és azok koherenciáját is.
- [14] Erre tekintettel álláspontja alapján az ellene emelt vádat nem tisztességes tárgyaláson bírálták el, ezzel megsértve az Alaptörvényben biztosított jogait.

- [15] Az indítványozó álláspontja alapján azzal, hogy a Kúria az első- és másodfokú ítéleteket formálisan hatályában fenntartotta, miközben „elismerte”, hogy azok nem megfelelően minősítették az indítványozó terhelt által elkövetett cselekményeket, figyelmen kívül hagyta (többek között) a Be. 662. § (2) bekezdése és annak *b)* pontjában foglalt – jelen ügyre is irányadó – szabályokat és az általános felülvizsgálati szabályait is. A végzés nem tett eleget a törvényben foglalt azon követelményeknek, hogy a minősítés megváltozásával kapcsolatban (annak ellenére, hogy azt a döntés rendelkező részébe nem foglalta) nem hallgatta meg az ügyészt, a védőt és a vádlottat sem, így nem volt lehetőség a vádtól eltérő minősítésre való felkészülésre, arra érdemben történő reagálásra. Az indítványozó védője kérte az ülés nyilvánossá tételét, ennek ellenére a Kúria a szóban forgó végzését zárt tanácsülésen hozta meg, amelyre egyebekben nem is lett volna lehetősége az indítványozó szerint. Mindezzel az indítványozó (többek között) a Be. 3. § (1) bekezdésében foglalt hatékony védelemhez való jogától is elesett, megsértve ezzel az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljáráshoz való jogát. Ezzel kapcsolatosan utalt még az indítványozó az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) 6. cikk 3. pontjának *b)* alpontjában rögzített megfelelő felkészülési idővel kapcsolatos jogának és a fegyverek egyenlőségének elvének sérelmére is.
- [16] Hangsúlyozta tehát az indítványozó, hogy a Be. rendelkezései garanciát nyújtanak a büntetőeljárás és az Alaptörvény összhangjára, ugyanakkor a Kúria a döntésével ezt nem vette figyelembe, és azzal, hogy nem tartotta meg a vádtól eltérő minősítésre vonatkozó szabályokat, elvette az indítványozó megfelelő felkészüléséhez és a védelem előkészítéséhez való jogát. Mindezzel a Kúria megsértette a tisztességes eljáráshoz való Alaptörvény által biztosított jogát.
- [17] Az indítványozó ezen felül az Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdésében foglalt személyes szabadsághoz való jogát is sérelmesnek találta a Kúria ítéletére tekintettel.

II.

- [18] 1. Az Alaptörvénynek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„IV. cikk (2) Senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki.”

„XXIV. cikk (1) [...] A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

- [19] 2. A Be. indítvánnyal érintett rendelkezései:

„648. § Felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen

a) a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt,

[...]

van helye.”

649. § (1) A büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság

[...]

b) a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével

ba) szabott ki törvénysértő büntetést,

bb) alkalmazott törvénysértő intézkedést;

[...]

„660. § (1) A Kúria a felülvizsgálati indítványt – a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel – tanácsülésen bírálja el.

(2) A Kúria a felülvizsgálati indítványról nyilvános ülésen határoz, ha
 a) a terhelt vagy a védő a terhelt terhére benyújtott felülvizsgálati indítvány kézbesítésétől számított nyolc napon belül ezt indítványozza, vagy
 b) ezt a tanács elnöke egyéb okból szükségesnek tartja.”

„662. § (1) A Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot nem ügydöntő végzésével hatályában fenntartja, ha

a) a felülvizsgálni indítványozott ügydöntő határozat a jogszabályoknak megfelel, vagy
 b) olyan eljárási szabálysértés történt, amelynek az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása nem volt.

(2) A Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot megváltoztatja, és a törvénynek megfelelő határozatot hoz, ha az alapügyben a bíróság

a) a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt állapította meg a terhelt bűnösségét, vagy rendelte el kényszergyógykezelését,

b) a bűncselekmény törvénysértő minősítése, illetve a Btk. más szabályának megsértése miatt szabott ki törvénysértő büntetést, alkalmazott törvénysértő intézkedést, [...]”

III.

- [20] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie.
- [21] A befogadhatóság formai feltételeinek vizsgálata alapján az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.
- [22] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. Az indítványozó jogi képviselője a Kúria támadott végzését 2019. október 7-én vette át és az Abtv. 27. §-a szerinti panaszt 2019. december 5-én – határidőben – nyújtotta be az elsőfokú bírósághoz.
- [23] Az Alkotmánybíróság – a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt feltételeinek vizsgálata során – a következő megállapításra jutott.
- [24] A panasz részben eleget tett az Abtv. 52. § (1), illetve (1b) bekezdésében foglalt, a határozott kérelemre vonatkozó követelményeknek. Az indítvány tartalmazza az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (Abtv. 27. §), a támadott bírósági határozatok megjelölését (a Debreceni Járásbíróság 5.B.27/2016/99. számú ítélete, a Debreceni Törvényszék 18.Bf.277/2018/19. számú ítélete, a Kúria Bfv.III.351/2019/9. számú végzése), az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [az Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdést, XXIV. cikk (1) bekezdés második mondatát, XXVIII. cikk (1) bekezdést], valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés vonatkozásában indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntések miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel. Az indítvány kifejezett kérelmet tartalmaz továbbá abban a tekintetben, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírósági határozatok alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat.
- [25] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az indítványozó az Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdés megsértését állította, de állítását indokkal nem támasztotta alá. Az indítványozó továbbá az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének második mondatát (a hatóságok indokolási kötelezettségét) jelölte meg a Kúria támadott végzésének indokolása elleni kifogása alkotmányos alapjaként. Az indítványozó alkotmányjogi szempontból értékelhető indokokat ebben a tekintetben nem adott elő. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint ilyen indokolás hiányában az indítványi elem nem alkalmas érdemi elbírálásra {3075/2016. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [19]; 3231/2016. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [26]}.
- [26] Az Alkotmánybíróság utal továbbá arra, hogy az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése a hatósági eljárás vonatkozásában fogalmazza meg a tisztességes eljárás követelményét, így a panasszal támadott bírósági határozat és ezen alaptörvényi rendelkezés között nincs alkotmányjogi összefüggés. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a panasznak ez az eleme érdemben ezért sem volt vizsgálható {pl. 3179/2013. (X. 9.) AB végzés, Indokolás [6]; 3122/2017. (V. 30.) AB végzés, Indokolás [12] és 3124/2017. (V. 30.) AB végzés, Indokolás [13]}.
- [27] Az Alkotmánybíróság rögzítette továbbá, hogy az indítványozó, mint az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló büntetőeljárás terheltje, értelemszerűen jogosultnak és érintettnek minősül, és a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette.

- [28] 2. Az Alkotmánybíróság a panasz befogadhatóságát a továbbiakban csak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás részjogosítványát képező fegyveregyenlőség alapján vizsgálta.
- [29] 2.1. Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [30] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való joga tekintetében azt sérelmezte, hogy a Kúria végzésének rendelkező részében az első- és a másodfokú ítéletet hatályában fenntartotta, miközben a végzés indokolásában nem a másodfokú ítéletben rögzített lopás büntették, hanem – azt átminősítve – a sikkasztás büntették a megállapítása mellett érvelt. Az indítványozó a tisztességes bírósági eljárás sérelmét a fegyveregyenlőség részjogosítványának sérelme tekintetében vélte megalapozottnak. Az indítványozó érvelése szerint a vádtól eltérő minősítés kimondása ugyanis a büntetőeljárás végén történt és a Kúria – a védői indítvány ellenére – nem nyilvános ülésen, hanem tanácsülésen döntött, így a védelemnek nem volt lehetősége az új minősítésű váddal szemben érdemi védekezés kifejtésére.
- [31] Az Alkotmánybíróság érdemben vizsgálni kívánta azt, hogy jelen ügyben a Kúria támadott határozatával kapcsolatos eljárásban az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésben foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának részjogosítványát képező fegyveregyenlőség követelményét megsértette-e azáltal, hogy a védelem nem kapott lehetőséget a szóbeli meghallgatásra.
- [32] 3. Mindezekre tekintettel az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján az előadó alkotmánybíró – a befogadásról szóló döntés helyett – a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjesztett az Alkotmánybíróság elé.

IV.

- [33] Az indítvány nem megalapozott.
- [34] 1. Az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésben foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának részjogosítványát képező fegyveregyenlőséget sértette meg a Kúria, mert a támadott felülvizsgálati végzést tanácsülésen fogadta el és így nem volt a védelemnek lehetősége arra, hogy az indokolásban foglalt vádtól eltérő minősítésre reflektáljon. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság felvázolja az ügyben releváns, tisztességes bírósági eljárással kapcsolatos gyakorlatát:
- [35] 2. Az Alkotmánybíróság a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog lényegéről kialakított álláspontját elvi jelentőséggel először a 6/1998. (III. 11.) AB határozatában foglalta össze, amelyet utóbb több döntésében – így például a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban – megerősített és továbbfejlesztett. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-án alapuló hatásköréhez kapcsolódva rögzítette, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogból fakadó alkotmányos követelmények nemcsak a szabályozási környezettel, hanem az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthetők {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [27]}.
- [36] Az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata szerint egy eljárás tisztességességét mindig esetről esetre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembevételével. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság döntéseiben esetről esetre határozta meg a tisztességes eljárás által megkövetelt konkrét ismérveket. Nevesíteni lehet ugyanakkor számos olyan követelményt, amelyeknek egy eljárásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy tisztességesnek minősüljön {3025/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [19]; lásd erről: 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [32]–[34]; 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]; 3215/2014. (IX. 22.) AB határozat, Indokolás [11]–[13]; 36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [66]; 3003/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [27]}.
- [37] 2.1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy jelen alkotmányjogi panasznak alapul szolgáló ügyben az indítványozó jogi képviselője a jogerős ítélet ellen terjesztett elő felülvizsgálati indítványt, amelyben az indítványozónak a terhére rótt 2 rendbeli lopás büntette alól történő felmentését és a 4 rendbeli társtettesként elkövetett

közokirat-hamisítás büntette miatt kiszabott büntetésének jelentős enyhítését kérte. A Kúria támadott határozatának rendelkező részében az első- és a másodfokú ítélet hatályában fenntartotta, kizárólag az indokolásban rögzítette, hogy az indítványozó által elkövetett bűncselekmény nem lopás büntettének, hanem sikkasztás büntettének minősül. A Kúria álláspontja szerint a kiszabható büntetés keretei mindkét bűncselekmény esetében azonosak, így az indítványozó alaptalanul sérelmezte a büntetéskiszabást, ezért döntött az alsóbb fokú ítéletek hatályban tartása mellett annak ellenére, hogy a bűncselekmény minősítése nem volt törvényes (támadott végzés, Indokolás [26]–[31]). A Kúria a támadott döntést az iratok alapján, tanácsulésen hozta meg, így az indítványozónak vagy a védőjének a meghallgatására nem került sor.

- [38] 2.2. A Be. XC. Fejezetében foglalt felülvizsgálati szabályai szerint a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott jogerős határozatot törvénysértő minősítés miatt csak a törvényben meghatározott esetben változtathatja meg. A Kúria a jogerős határozatot akkor változtatja meg és helyette a törvénynek megfelelő határozatot hoz, ha az alapügyben a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése, illetve a büntető törvénykönyv más szabályának megsértése miatt szabott ki törvénysértő büntetést, vagy alkalmazott törvénysértő intézkedést [Be. 662. § (2) bekezdés a) pont]. A Kúria támadott végzésének indokolásából kitűnik, hogy mivel álláspontja szerint a lopás és a sikkasztás büntettének törvényi tényállása azonos büntetési kereteket biztosít, így a helytelen minősítés nem vezetett törvénysértő büntetés kiszabásához, ennek következtében a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt és a jogerős határozatot hatályában fenntartotta [lásd: támadott kúriai határozat, Indokolás [32]] A Be. rendelkezései szerint a Kúria a felülvizsgálati indítványt általában tanácsulésen bírálja el, csak abban az esetben határoz nyilvános ülésen, ha a terhelt vagy a védő a terhelt terhére benyújtott felülvizsgálati indítvány kézbesítésétől számított nyolc napon belül ezt indítványozza, vagy ezt a tanács elnöke egyéb okból szükségesnek tartja (Be. 660. §). Az indítványozó ügyében az indítvány a terhelt javára irányult, így a minősítés megváltoztatása folytán a nyilvános ülés vagy a tanácsulés megtartása közötti választásról történő döntés a tanács elnökének a mérlegelésétől függött.
- [39] 2.3. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy következetes gyakorlata szerint a tisztességes bírósági eljárás alapjoga nem teremthet alapot arra, hogy a bírósági szervezet felett hagyományos, negyedfokú jogorvoslati fórumként járjon el [3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]]. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Önmagukban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések ugyanis nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére [3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]].
- [40] Az Alkotmánybíróság ezen elvek szem előtt tartása mellett rögzíti, hogy a Be. rendelkezései lehetővé tették a Kúria számára a támadott döntésnek az indítványozó által sérelmezett eljárás szerinti meghozatalát. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint azonban a tisztességes eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és egyes körülményeinek együttes figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ez azt jelenti, hogy az összes törvényi részletszabály betartása dacára lehet egy adott eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes [7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]]. Nevesíteni lehet ugyanakkor számos olyan követelményt (részjogosítványt), amelyeknek egy eljárásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy tisztességesnek minősüljön [3025/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [19]]. Jelen esetben ilyen részjogosítvány a fegyveregyenlőség.
- [41] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése de facto nem rögzíti, de az Alkotmánybíróság értelmezése szerint része a tisztességes eljárásnak az is, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége [22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]; 2/2017. (II. 10) AB határozat, Indokolás [48]–[50]]. A fegyveregyenlőség a büntetőeljárásban azt biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson. Itt érintkezik a tisztességes eljárás elve a védelemhez való jog hatékonyságának és a védelemre való felkészülés idejének és eszközeinek követelményével [legutóbb például: 3244/ 2018. (VII. 11.) AB határozat, Indokolás [32]–[33], korábban: 6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 96].
- [42] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a fegyveregyenlőség biztosítása megköveteli azt, hogy a védelem lehetőséget kapjon arra, hogy a terhelt bűnösségét érintő olyan körülményre reflektálhasson, mint az elkövetett bűncselekmény törvényes minősítése. Ahhoz, hogy a védelem kifejthesse álláspontját, megfelelő időt kell biztosítani a felkészülésre és lehetőséget a reflektálásra. A Be. szerint a terheltnek az eljárás minden szakaszában – így a felülvizsgálat során is – joga van a hatékony védelemhez és a bíróság köteles a védelemre való felkészü-

léshez megfelelő időt és körülményeket biztosítani [Be. 3. § (1), (4) bekezdés]. A minősítés változásával kapcsolatos szóbeli védekezés lehetőségének biztosítását a Be. hivatkozott rendelkezése a kúriai tanács elnökének döntési jogkörébe utalta azzal, hogy a tanácsülés helyett a nyilvános ülés tartását az elnök mérlegelheti.

- [43] 3. Az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panasz alapján folytatott eljárásokban elsősorban alapjogvédelmi szerepe van, mert az Abtv. 26–27. § rendelkezései értelmében az a feladata, hogy az Alaptörvényben biztosított alkotmányos alapjogoknak érvényt szerezzen. Az Abtv. 43. § (1) bekezdése szerint amennyiben az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a alapján folytatott eljárásában megállapítja a bírói döntés alaptörvény-ellenességét, abban az esetben a döntést megsemmisíti.
- [44] Az alaptörvény-ellenesség megítélésekor az Alkotmánybíróság ilyen esetekben azt vizsgálja, hogy az indítványban megjelölt eljárási garancia mellőzése okozhatta-e a támadott bírósági határozat alaptörvény-ellenességét {például: 8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [56]; 25/2013. (X. 4.) AB határozat, Indokolás [51]}. Jelen esetben a fegyveregyenlőség követelménye sérült abban a tekintetben, hogy a felülvizsgálati eljárásban az indítványozó cselekményének átminősítéséről a védelem nem fejthette ki álláspontját. Az Alkotmánybíróság ismételen utal arra, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog érvényesülésének vizsgálatakor az eljárás egyes körülményeit és egészét együttesen veszi figyelembe. Jelen ügyben az Alkotmánybíróságnak ezért arra kérdésre kellett választ adnia, hogy az indítványozónak vagy védőjének az eljárás egésze során volt-e lehetősége kifejteni álláspontját abban a jogi kérdésben, hogy az indítványozó cselekménye lopásnak vagy sikkasztásnak minősül-e.
- [45] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a másodfokú bíróság ítéletében azt rögzítette, hogy a nyilvános ülésen az indítványozó védője elfogadta a főügyésznek az egyik cselekmény tekintetében a lopás büntette helyett a sikkasztás büntettének a megállapíthatóságát (másodfokú ítélet 3. oldal 4. bekezdés). A Kúria támadott határozatában megállapította, hogy a felülvizsgálati eljárásban a védő az ügyési indítványra tett észrevételben hangsúlyozta, hogy a megfelelő tényállási elem hiányában sikkasztás nem valósulhatott meg (támadott kúriai határozat, Indokolás [12]). Az indítványozó cselekményének lopás vagy sikkasztás büntetté minősítése ezek szerint az eljárás során többször felmerült és a védelem a cselekmény minősítésének kérdésében ennek kapcsán kifejthette álláspontját.
- [46] Az Alkotmánybíróság a fentiekben bemutatott gyakorlatára figyelemmel hangsúlyozza: az alkotmányosság vizsgálat fókuszában az a kérdés áll, hogy az eljárás egésze szempontjából történt-e olyan beavatkozás, amely az eljárás tisztességtelenségét eredményezi. Az eljárás egyes elemeinek törvénysértő volta – figyelemmel az adott eljárásfajta sajátosságaira és az adott eljárási szak szabályaira is –, önmagában nem eredményez szükségképpen alaptörvény-ellenességet, és csak alapos alkotmányjogi mérlegelés után dönthető el, hogy egyes szabálysértések, akár külön-külön, akár összességükben, a konkrét ügyben alaptörvény-ellenességhez vezetnek-e. A mérlegelés során az Alkotmánybíróság nem törvényességi szempontú vizsgálatot végez, és nem egyszerű felülvizsgálati fórumként jár el, ezért önmagukban az esetleges eljárási hibák, jogértelmezési, ténymegállapítási kérdések nem vezetnek a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmének megállapítására {például: 3145/2015. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [50]}.
- [47] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint jelen ügyben a védelemnek lehetősége volt arra, hogy a minősítés kérdésében a büntetőeljárás során állást foglaljon, így a tisztességes eljárás helyrehozhatatlan sérelme, a büntetőeljárás teljes egészét figyelembe véve, nem valósult meg. Ennek következtében a Kúria támadott határozatának alaptörvény-ellenessége sem állapítható meg, így az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt elutasította.
- [48] 4. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában kérte az Alkotmánybíróságot, hogy a sérelmezett bírósági határozat végrehajtásának felfüggesztésére hívja fel az eljáró bíróságot. Az Alkotmánybíróságnak az indítvány elutasítására tekintettel az Abtv. 61. § (1) bekezdése szerinti végrehajtás felfüggesztése tárgyában előterjesztett kérelemről nem kellett döntenie.

Budapest, 2021. április 13.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
előadó alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2010/2019.

